Euroopa Parlament
2024-2029

Väliskomisjon

2025/2084(INI)

1.7.2025

RAPORTI PROJEKT

ELi ja USA poliitiliste suhete kohta
(2025/2084(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Michał Szczerba

SISUKORD

lk

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....3

SELETUSKIRI 7

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....8

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

ELi ja USA poliitiliste suhete kohta
(2025/2084(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse 1990. aasta Atlandi-ülest deklaratsiooni EÜ-USA suhete kohta,

– võttes arvesse 15. juunil 2025 õigusloojate Atlandi-ülese dialoogi kohtumisel tehtud ühisavaldust,

– võttes arvesse oma 2. aprilli 2025. aasta resolutsioone ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitleva 2024. aasta aruande kohta[1] ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamist käsitleva 2024. aasta aruande kohta[2],

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone ja soovitusi Atlandi-üleste suhete kohta, eelkõige 13. detsembri 2023. aasta soovitust nõukogule, komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, mis käsitleb ELi ja USA suhteid[3],

– võttes arvesse 29. juunil 2022 NATO Madridi tippkohtumisel vastu võetud strateegilist kontseptsiooni,

– võttes arvesse 22. märtsil 2022 vastu võetud ELi julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilist kompassi,

– võttes arvesse 19. märtsi 2025. aasta valget raamatut „Euroopa kaitsevalmidus 2030“,

– võttes arvesse 25. juunil 2025 Haagi tippkohtumisel tehtud deklaratsiooni,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 26. juuni 2025. aasta järeldusi,

– võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni arvamust,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A10-0000/2025),

A. arvestades, et ELi ja USA strateegiline partnerlus põhineb pikaajalisel ühisel ajalool, demokraatlikel väärtustel ja ühistel huvidel, ning arvestades, et see partnerlus on aidanud oluliselt edendada rahu, stabiilsust, demokraatiat ja heaolu mõlemal pool Atlandi ookeani ning ülejäänud maailmas;

B. arvestades, et geopoliitilist olukorda iseloomustavad uued ja keerukad probleemid, sealhulgas autoritaarsuse kasvav atraktiivsus, geopoliitiline konkurents, murranguline tehnoloogia ja kliimamuutuste põhjustatud katastroofid;

[1] Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0057.
[2] Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0058.
[3] Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0468.

C. arvestades, et ELi ja USA suhetes on vaja kiiresti terviklikku ja nüansirikast lähenemisviisi, mis tasakaalustaks tõhustatud koostöö, strateegilise tegevuse, vastastikuse austuse ja ühistele huvidele keskendumise;

D. arvestades, et NATO on jätkuvalt Atlandi-ülese julgeoleku oluline ja asendamatu nurgakivi, ning arvestades, et Euroopa ja USA kaitsekoostöö on hädavajalik, et hoida eemal praeguseid ja esilekerkivaid ohte, mis võivad ähvarada Atlandi-ülest ja üleilmset julgeolekut;

E. arvestades, et demokraatlikud väärtused, põhilised inimõigused ja õigusriik on Atlandi-ülese partnerluse ja üleilmse reeglitel põhineva korra alustalad ja määravad põhimõtted;

F. arvestades, et usalduse ja vastastikuse teadlikkuse suurendamiseks on äärmiselt tähtis parandada ELi ja USA suhetega seoses üldsuse arusaama, teabevahetust ja teavitustegevust mõlema mandri elanike seas;

G. arvestades, et EL peab üliolulisek strateegilist autonoomiat regulatiivsetes küsimustes ja tehnoloogia valdkonnas, kusjuures samal ajal on tähtis säilitada tugev Atlandi-ülene partnerlus ja austus suveräänsuse vastu;

H. arvestades, et kasvavate geopoliitiliste probleemide tõttu, mis tulenevad ülemaailmsete ja piirkondlike jõudude, eelkõige Venemaa, Iraani ja Hiina esilekerkimisest, on vaja koordineeritud ja strateegilist Atlandi-ülest lähenemisviisi;

I. arvestades, et ELi ja USA suur vastastikune majanduslik sõltuvus, mis väljendub maailma ulatuslikumas kaubandus- ja investeerimispartnerluses, aitab jätkuvalt olulisel määral edendada majandusstabiilsust ja -kasvu kogu maailmas;

1. nõuab strateegilises partnerluses USAga koordineeritumat, sidusamat ja tulevikku vaatavat ELi lähenemisviisi, mille puhul keskendutaks nii lühiajalistele kui ka keskpika perioodi eesmärkidele, et luua vastupidav ja tulevikukindel suhe, milles ollakse suutelised tulemuslikult reageerima muutuvale üleilmsele olukorrale ja esilekerkivatele probleemidele;

2. nõuab ELi ja USA vahel pidevate kõrgetasemeliste strateegiliste dialoogide sisseseadmist ja pidamist, et käsitleda suhete peamisi pöördepunkte ja raskusi, pöörates eritähelepanu kaubandusele, julgeolekule ja esilekerkivatele geopoliitilistele ohtudele; rõhutab, et Euroopa peab astuma ennetavaid samme ja võtma vastutuse omaenda julgeoleku- ja kaitsepoliitikas, tehes seda tihedas koostöös USA ja NATOga;

3. tunnistab Ameerika varasemat ja praegust juhtrolli üleilmsetes küsimustes ning julgustab USAd jätkama Euroopa julgeoleku toetamist, sealhulgas sõjalise kohalolekuga; on kindlalt veendunud, et pahatahtlikest režiimidest tuleneva püsiva ohu tõttu on tihe koostöö kasulik mõlemale poolele;

4. kordab, et EL ja USA mõistsid ühiselt hukka Iraani pahatahtliku ja vaenuliku mõju Lähis-Idas, sealhulgas Iraani toetuse põlastusväärsetele terrorirünnakutele, mille Hamas tegi Iisraeli vastu 7. oktoobril 2023, ning Iraani aktiivse toetuse terroristidele kogu maailmas; rõhutab tohutut ohtu, mida Iraani tuumaprogramm tähendab ühisele julgeolekule;

5. rõhutab vajadust säilitada ja tugevdada ELi regulatiivset autonoomiat kriitilistes poliitikavaldkondades, nõudes tungivalt ELi suveräänsete otsustusprotsesside ja institutsioonilise terviklikkuse täielikku austamist;

6. nõuab, et EL ja USA tegeleksid Hiina tegevusest tingitud mitmetahulise probleemiga, rõhutades vajadust tervikliku ja hästi koordineeritud Atlandi-ülese strateegia järele, milles tunnistatakse Hiinat strateegilise konkurendina, sealhulgas võideldes ühiselt Hiina spionaaži ja mõjutusoperatsioonide vastu ning jätkates samal ajal Taiwani demokraatia toetamist; tunnistab, et Hiina võimaldab ja toetab Venemaa agressiooni toimepanemist Ukrainas ning Venemaast Euroopa ja Atlandi-ülesele julgeolekule tulenevaid ohte;

7. rõhutab USA asendamatut ja jätkuvat rolli NATO tegevuse eestvedamises ja ühistes julgeolekualastes jõupingutustes, kinnitades veel kord tugevat toetust NATO-le kui põhilisele institutsioonile, mis tagab Atlandi-ülese kaitse ja heidutuse, eelkõige võideldes Venemaa ja selliste režiimide nagu Iraan, Valgevene ja Põhja-Korea agressiooni ja destabiliseeriva tegevuse vastu; tunnistab NATO rolli rahu ja stabiilsuse edendamisel väljaspool Euroopa-Atlandi piirkonda;

8. toetab Euroopa kaitsekulutuste ja -algatuste suurendamist täielikus kooskõlas NATO eesmärkidega ning innustab seda tegema, sealhulgas püüdlusi võimekama ja usaldusväärsema Euroopa samba loomiseks NATOs; rõhutab vajadust koordineerida kaitsetööstuspoliitikat ja tööstusharudevahelist koostööd;

9. rõhutab, et EL peab jääma valvsaks ning olema hästi ette valmistatud ja valmis kohanema kõigi võimalike ettenägematute olukordadega, et kaitsta ja edendada Atlandi-üleses partnerluses oma huve;

10. kinnitab ELi ja USA ühist pühendumust Ukraina toetamisele tema jätkuvas kaitses Venemaa agressiooni vastu, sealhulgas tugevdades Venemaa-vastaseid sanktsiooniraamistikke, teda sõjakuritegude ja inimsusvastaste kuritegude eest vastutusele võttes; toetab lisaks, et Venemaa riigi ja erasektori külmutatud varasid kasutataks Ukraina taastamiseks ja ülesehitamiseks; rõhutab ELi ja USA ühist huvi Ukraina Euroopaga integreerumise vastu;

11. rõhutab ELi ja USA vahelise kaubavahetuse ja teenuskaubanduse tähtsust; rõhutab, et USA kaupade ja teenuste eksport ELi toetab 2,3 miljonit töökohta USAs ning ELi ettevõtete investeeringud USAsse annavad tööd 3,4 miljonile inimesele; julgustab mõlemat poolt töötama selle nimel, et kaotada tollimaksud ja muud kaubandustõkked, ning lahendama mis tahes kaubandusvaidlused dialoogi ja koostöö teel;

12. nõuab tihedat koostööd ja koordineerimist majandusjulgeoleku valdkonnas, eelkõige teabe vahetamist ekspordikontrollide ja välismaiste otseinvesteeringutega seotud ohtude kohta; rõhutab, kui tähtis on koostöö, et tegeleda ühiste väliste majanduslike probleemidega, nagu liigne tootmisvõimsus ja ebaausad kaubandustavad, sealhulgas Hiina puhul; nõuab koostöö tegemist kriitilistele toormetele juurdepääsu parandamisel ja vastupidavate tarneahelate loomisel; toetab sõbralikele riikidele keskenduvate algatuste väljatöötamist, et suurendada majanduslikku konkurentsivõimet;

13. julgustab tegema tihedamat koostööd tehnoloogilise innovatsiooni valdkonnas, sealhulgas seoses strateegilise ja kujunemisjärgus tehnoloogia, näiteks

kõrgtehnoloogilise tootmise, tehisintellekti ja kvantarvutuse arendamise ja kasutuselevõtuga; nõuab meetmete võtmist, et suurendada majanduslikku vastupanuvõimet, parandades ELi ja USA vahel tipptehnoloogia ressursside liikumist, koostades sellise tehnoloogia ohutuse tagamiseks asjakohased standardid ja tugevdades seotud tarneahelaid;

14. rõhutab, kui oluline on säilitada ja tugevdada tihedat koordineerimist energiajulgeoleku valdkonnas, eelkõige seoses toormevoogudega, ning teha koostööd puhta energia lahenduste, sealhulgas tuumaenergia tehnoloogia arendamisel ja edendamisel;

15. väljendab muret USA otsuse pärast mitte rakendada Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni ülemaailmset maksukokkulepet; on veendunud, et kooskõlastatud rahvusvaheline õiglase maksustamise süsteem on vajalik selleks, et muuta maailmamajandus õiglasemaks ja kestlikumaks;

16. tunnistab, kui oluline on luua ja säilitada ELi ja USA vahel tõeline ja võrdsete poolte partnerlus, mis põhineks vastastikusel austusel, ühistel demokraatlikel väärtustel ja ühistel strateegilistel huvidel; nõuab suuremaid jõupingutusi demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi edendamiseks kogu maailmas;

17. nõuab, et nii EL kui ka USA täiustaksid märkimisväärselt üldsuse teavitamise ja kommunikatsioonistrateegiaid, et suurendada Atlandi-ülesest partnerlusest kodanike ja sidusrühmade teadlikkust ja arusaama, edendades väljaspool USA föderaalsest tasandit koostööd osariikide asutustega, nimelt kuberneride büroode, osariikide esindajatekodade ja muude organitega, kes saavad sellise koostöö arendamisele kaasa aidata;

18. soovitab pidada dialoogi mõttekodade, kodanikuühiskonna, akadeemiliste ringkondade ja muude valitsusväliste sidusrühmadega, et parandada üldsuse arusaamist ja edendada teadlikku arutelu; nõuab haridus- ja kultuurivahetuse ning turismi edendamist;

19. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Liidu Nõukogule, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Ameerika Ühendriikide Kongressile.

SELETUSKIRI

ELi ja USA Atlandi-ülese partnerluse alus on ühine pühendumus demokraatiale, õigusriigile ja reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale. Pidades silmas kasvavat ülemaailmset ebastabiilsust, rõhutatakse raportis vajadust ELi ja USA vahel uuendatud ja strateegiliste suhete järele, mis põhineksid vastastikusel austusel, tihedamal koostööl ning ühisel nägemusel üleilmsest rahust, julgeolekust ja heaolust.

Raportis rõhutatakse, et NATO on Atlandi-ülese julgeoleku nurgakivi, ning väljendatakse heameelt Euroopa suuremate püüdluste üle kujundada NATOs välja tugevam ja võimekam kaitsesammas. Raportis nõutakse tõhustatud julgeoleku- ja kaitsedialoogi, tihedat kooskõlastamist majandusjulgeoleku küsimustes ning paremat koostööd tehnoloogilise innovatsiooni, kaubanduse ja energeetika valdkonnas.

Lisaks kinnitatakse selles taas, kui tähtis on ELi ja USA toetus Ukrainale, sealhulgas Venemaa külmutatud riigivara kasutamine Ukraina ülesehitamiseks, ning käsitletakse probleeme, mida põhjustavad autoritaarsed jõud, nagu Hiina ja Iraan.

Raportis rõhutatakse ka parlamentaarse diplomaatia rolli ja soovitatakse suurendada struktureeritud teabevahetust, sealhulgas riiklikul ja kohalikul tasandil, ning teha laiemat koostööd mõttekodade, kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondadega, et toetada Atlandi-ülest partnerlust ja tagada pikaajaline strateegiline kooskõlastatus.

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Polski Instytut Spraw Miedzynarodowych (The Polish Institute of International Affairs)

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

Kui loetelus on märgitud füüsiliste isikute nimi või ametikoht või mõlemad, kinnitab raportöör, et ta on esitanud asjaomastele füüsilistele isikutele Euroopa Parlamendi andmekaitseteate nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), milles on kindlaks määratud nende isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatavad tingimused ja sellise töötlemisega seotud õigused.